

Täysistunto

Tiistai 13.9.2022 klo 13.59—17.53

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Ohisalo, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.22 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme tällä hetkellä keskellä uudenlaista teollista vallankumousta, vihreää siirtymää, jossa tapamme tuottaa ja kuluttaa tulee sovittaa yhden maapallon rajoihin. Tämä siirtymä vaatii mittavia investointeja myös siihen, miten tuotamme hyödykkeitä ja energiaa.

Samaan aikaan Venäjän julma hyökkäys Ukrainaan on tehnyt selväksi, että fossiilisten polttoaineiden aika on ohi myös turvallisuuspoliittisista syistä. Tämä kiihdyttää entisestään tarvetta rakentaa kotimaista, puhdasta energiantuotantoa. Jotta varmistamme sen, että yrityksemme voivat tehdä nyt tarvittavat investoinnit puhtaisiin ratkaisuihin, meidän on lainsäätäjinä taattava sujuva, hyvin resursoitu ja laadukas luvitus.

Tätä tavoitetta varten hallitus on nyt antanut kaksi esitystä: nyt käsittelyssä olevan esityksen aluehallintovirastojen ja ely-keskusten yhteistyön parantamiseksi sekä myöhemmin tänään käsiteltävän esityksen vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijasta.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävän ehdotuksen tavoitteena on parantaa aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä säätämällä siitä nimenomaisesti ympäristönsuojelulaissa. Tämä tarkoittaa, että jatkossa ely-keskuksissa olevaa ympäristönsuojelun valvonnassa kertynyttä tietoa sekä viranhaltijoiden asiantuntemusta esimerkiksi luonnon- ja vesiensuojelusta sekä kaavoituksesta olisi mahdollista hyödyntää paremmin ja säännönmukaisemmin lupamenettelyn ja lupaharkinnan eri vaiheissa. Lisäksi toimintatapa, jossa ely-keskukset ja aluehallintovirastot voivat keskustella lupa-asiasta asian käsittelyn eri vaiheissa, voisi vakiintua käytännöksi. Näillä keinoilla voitaisiin ehkäistä tilanteita, joissa lupa- ja valvontaviranomaiset tulkitsisivat päätöksen sisältöä eri tavoilla.

Arvoisa puhemies! Ehdotetulla muutoksella olisi monia positiivisia vaikutuksia. Se osaltaan sujuvoittaisi ja nopeuttaisi lupamenettelyjä. Toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistäisivät viranomaistoiminnan laadukkuutta. Lisäksi päätöksen ymmärrettävyys ja selkeys sekä lupa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

määräysten valvottavuus voisivat parantua, ja näin voitaisiin välttyä päällekkäisiltä tietopyynnöiltä ja saman asian selvittämiseltä eri viranomaisten tahoilla.

Ympäristöministeriön teettämän selvityksen mukaan ympäristöluvat käsitellään valtaosin alle vuodessa. Selvityksen mukaan lupien tätä nopeampi käsittely vaatisi lisää resursseja sekä valtakunnallista lupa- ja valvontaviranomaista. Luvituksen resursseja ehdotetaan nyt lisättäväksi osana vihreän siirtymän hankkeiden etusijaesitystä. Nyt esitetty aluehallintoviranomaisten ja ely-keskusten yhteistyön lisääminen taas on yksi askel kohti saumattomammin toimivaa luvitusta.

Ympäristöministeriön ohjaus- ja kehittämishankkeissa on yhdessä aluehallintovirastojen ja ely-keskusten kanssa tehty pitkäjänteisesti työtä hallinnonalan, 4 avin ja 13 elyn viranomaistoiminnan tiivistämiseksi ja kehittämiseksi erityisesti ympäristölupa-asioiden käsittelyssä ja lupien valvonnassa. Samalla on kuitenkin selvää, että hallinnollisesti 17 eri ympäristöviranomaista johtaa siihen, että ympäristöviranomaisten toiminnassa ei saavuteta sellaisia prosessuaalisia etuja, joita yhdessä valtakunnallisessa ympäristöviranomaisessa olisi mahdollista saada. Yhden valtakunnallisen lupa- ja valvontaviranomaisen kehittämistä tulisikin tulevaisuudessa pohtia vakavasti.

Arvoisa puhemies! Sujuva mutta samalla laadukas luvitus on suomalaisten yritysten etu. Laatuun panostaminen kannattaa, sillä se vähentää tarvetta hakea lupaan muutosta ja toisaalta laadukas lupa kestää hyvin myös hallintotuomioistuimen tarkastelussa. Näin myös luvituksen kokonaisuus lyhenee. Laadukas luvitus on etu myös suomalaisten tuotteiden maailmanmarkkinoilla menestymiseen. Kuluttajat ovat yhä enemmän kiinnostuneita vastuullisuudesta, ja on yritystemme etu, että maamme tunnetaan ympäristön ja ihmisten kannalta kestävästä toimintatavoista.

Arvoisa puhemies! Osana tätä esitystä esitetään täsmennettäväksi myös Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä. Suomen ympäristökeskus vastaisi ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta ja saneerauksesta, ellei muualla laissa toisin säädetä. Suomen ympäristökeskus vastaisi myös ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamisen järjestämisestä. Suomen ympäristökeskus hoitaa tehtäviä jo nyt, mutta tehtävät on tarpeen kirjata myös lakiin.

Toivon vilkasta keskustelua kestävien investointien edistämisestä sekä tämän että tulevan esityksen yhteydessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

14.27 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos ministeri Ohisalolle asian tuomisesta tänne eduskuntaan ja sen esittelystä.

Kuten ministerikin totesi, niin tässä salissa on keskusteltu paljon lupaprosessien sujuvoittamisesta erityisesti koskien vihreän siirtymän hankkeita. Tätä toivetta tulee jatkuvasti myös elinkeinoelämältä, joka on todella valmis tekemään näitä vihreitä investointeja.

Tähän lupien sujuvoittamiseen tämä esitys tosiaan pieneltä osin vastaa. On todella hyvä, että aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä parannetaan ja näin hyödynnetään tosiaan sitä ely-keskuksiin kertynyttä tietoa ja virkamiesten asiantuntemusta koko prosessin eri vaiheissa. Asioiden sujuvuuden kannalta on välttämätöntä, että eri hallinnonaloilla päästään eroon siiloutuneisuudesta ja lisätään rajat ylittävää yhteistyötä. Ajattelen, että oikeastaan pitäisi olla itsestänselvyyttä, että ely-keskukset ja aluehallintovirastot voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

vat keskustella tarpeen mukaan lupa-asioista, ja nyt sitä tosiaan tällä lainsäädännöllä sitten vauhditetaan.

Järjestelmän legitimitettiin ja toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun kannalta on olennaista, että lupa- ja valvontaviranomaiset tulkitsevat päätösten sisältöä yhdenmukaisella tavalla. Yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistävät viranomaistoiminnan laadukkuutta ja parantavat ennakoitavuutta, ja sitä me tässä maailmanajassa tarvitaan.

Tässäkin asiassa lausuntokierros on osoittanut tarpeellisuutensa. Sen jälkeen tästä esityksestä on poistettu viranomaisen mahdollisuus neuvotella hakijan kanssa, ja sitä on hyvin perusteltu sillä, että hallintopäätösten tekemisessä on tosiaan hyvä pitää erillään päätösten tekijä ja tämän luvan hakija.

Haluan vielä sen tässä nostaa esiin, että tällä ehdotuksella ei muuteta lausunto- ja kuulemismenettelyjä eikä asianosaisten osallistumisoikeuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

14.29 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen ympäristölainsäädäntö on varmasti maailman korkeatasoisinta, ja tästä tietysti olemme kaikki iloisia ja ylpeitä. Suomi on leimallisesti maa, jossa meillä on maailman puhtain ilma, maailman puhtaimmat vedet, puhdas maaperä. Suomi on hyvä koti meille suomalaisille. Suomi on myös maailman kuulu puhtaasta teknologiasta, ja suomalainen teollisuus tuottaa hyödykkeitä niin eurooppalaisille kuin maailman ihmisille laajemminkin parhaalla mahdollisella teknologialla, sellaisella osaamisella, josta maailmalta kelpaa tulla tänne ottamaan mallia.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina Suomessa on alkanut uhkaava kehitys, jossa vihreäkisikin siirtymäksi kutsuttu ilmiö on alkanut johtaa siihen, että Suomeen ei tulekaan enää investointeja edes tällä puhtaalla teknologialla. Työpaikat ja sitä myötä toimeentulo karkaavat muille maille, ja tämä kehityskulku meidän täytyy katkaista. Jos vertaamme Suomen kehitystä vaikkapa naapurimaihin Ruotsiin ja Norjaan, jotka vaurastuvat huomattavaa vauhtia, niin maamme on jäämässä pahasti jälkeen hyvinvoinnin osalta. [Jukka Gustafssonin välihuuto] — Tässä mielessä edustaja Gustafsson todistaa aivan oikein, että Ruotsin sosiaalidemokraatit ovat hyvin edistyskellisiä, eli siinä mielessä Suomenkin sosiaalidemokraatit voisivat ottaa heistä mallia.

Tosiaan tämän kyseisen lakiesityksen esitykset siitä, että viranomaisten tulee lisätä vuoropuhelua hanketoimijoiden kanssa, -investorien kanssa prosessien ollessa käynnissä, ovat varmasti juuri oikeansuuntainen tavoite, ja tämän tulee ilman muuta johtaa siihen, että Suomeen tulee entistä enemmän investointeja.

Jos nyt ottaa vain yhden konkreettisen esimerkin, niin esimerkiksi Harjavallassa on täysin valmis akkukemikaalitehdas, joka odottaa lupaa aloittaa toimintansa, ja olen aivan varma, että tehdas on parasta mahdollista teknologiaa. Se tuottaisi tuotteita, joita juuri tämä niin kutsuttu vihreä siirtymä tarvitsisi, niin että esimerkiksi eurooppalainen autoteollisuus voi siirtyä uusiin käyttövoimiin. Tässä mielessä on täysin käsittämätöntä, että Suomeen on muodostunut tällainen oikeuskäytäntö, joka ei enää mahdollista investointien tuloa Suomeen, vaan käytännössä siis uhkaa osaltamme kehitys, jossa nämä vihreän siirtymän mahdollisuudet jäävät täysin hyödyntämättä. Siis esimerkkejä olisi vaikka kuinka paljon Kuopion sellutehtaasta mihin tahansa.

Mutta tosiaan tämä laki varmastikin yksittäisenä lakiesityksenä on vienyt asioita oikeaan suuntaan, mutta jotta voimme päästä kohti niitä strategisen autonomian tavoitteita,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

joita eurooppalaiset valtionpäämiehet tällä hetkellä asettavat — ja aivan oikein asettavat — meidän pitää olla riippumattomia venäläisistä raaka-aineista, venäläisestä energiasta, mutta samalla tavalla meidän pitää olla riippumattomia myös kiinalaisista raaka-aineista. Ei voi olla niin, että Kiinan kommunistinen johtaja on se, joka sanelee, milloin esimerkiksi sähköauton saa tai voiko PlayStationin saada ensi jouluna toivelahjana pukilta. Eli meidän tulee Euroopassa todella vahvistaa strategista autonomiaamme. Tämän vuoksi on päivänselvää, että jossain vaiheessa täytyy alkaa miettiä myös tämän korkeatasoisen ympäristölainsäädäntömme ja siitä juontuvan oikeuskäytännön tasoa kokonaisuutena.

Meillä on nytkin eduskunnassa paljon hyviä ja siis sinänsä yksittäisinä hankkeina hyvää tarkoittavia, tiettyä ideaalia toteuttavia lakihankkeita, sanotaan nyt vaikka luonnonsuojelulain muutos, kohta on kaivoslain muutos — siitä huomenna keskustellaan — ja niin edelleen, jotka palasina näyttäisivät hyviltä ja kannatettavilta, mutta kun kaikkien näiden yhteisvaikutusta arvioidaan, niin ne entisestään voimistavat sitä kehitystrendiä, että oikeuskäytäntö on sellainen, että Suomeen ei voida enää investoida, ei näitä puhtaan teknologian perinteisiä hankkeita, joita Suomi on ollut aiemmin pullollaan, jotka ovat tehneet meistä vauraamman, mutta ei edes näitä uusia, niin sanotun vihreän siirtymän hankkeita. Tässä mielessä eduskunnan ja ympäristövaliokunnan tulisi nyt tässä tapauksessa käydä vakava keskustelu siitä, kuinka paljon näitä osauudistuksia voidaan enää viedä eteenpäin ilman, että niin sanotusti kamelin selkä katkeaa.

Suomen tulee olla maa, joka on ympäristölainsäädäntönsä tasolta maailman korkeatasoisin. Se edesauttaa sitä, että meillä tehdään maailman parasta ympäristöteknologiaa, mutta se ei saa johtaa siihen, että tänne ei investoida, vaan Suomeen pitää syntyä investointeja, jolloin sillä korkeatasoisimmalla teknologialla syntyy referenssejä, niitten referenssien kautta yrityksemme saavat vientimahdollisuuksia maailmalle ja sitä kautta suomalaisella osaamisella ihmiskunta voi päästä planeettansa kanssa tasapainoon, mutta se vaatii sitä, että investointeja pitää tulla.

Tämä, sanoisin, arvoisa puhemies, oli se, minkä halusin nyt tuoda tähän keskusteluun. — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Hyvä puhe! — Eduskunnasta: Erinomainen puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.35 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! En tiedä, onko meillä edustaja Autton kanssa sama puheenkirjoittaja, mutta aika pitkälle joudun, tai en joudu vaan yhdyn näihin edellä tuotuihin asioihin.

Lähden liikkeelle tuolta koti-Satakunnasta, minkä edustaja Autto otti esimerkiksi. Nyt vähän varastan ehkä seuraaviakin lähetekeskustelun aiheita, mutta juuri nyt tässä tilanteessa, kun olemme vihreän siirtymän onnellisen rahoituksenkin piirissä, tarvitaan näitä toimia, joita nyt hallitukselta tulee, eli näissä vihreän siirtymän hankkeissa olisi niin sanottu oikorata. Mutta toivon, että nyt käsittelyssä oleva lakiesitys tarkoittaa sitä, että avien ja elykeskusten yhteistuumallisuus on saumatonta.

On valitettavaa, että Harjavallassa oleva akkumateriaalitehdas — tai akkukemikaali-, olkoon se nyt materiaali-nimellä — joutuu odottamaan uutta lupaharkintaa. Ymmärrän, jos lupaviranomainen on selkeästi erehtynyt siitä, minkälaisia sulfidipäästöjä voi olla, ja onko haitallista, että tehdas on suunniteltu jo pilaantuneeksi luokitellulle pohjavesialueelle, ja käyttää silti sitä syynä, että ei tähän voikaan rakentaa, eli meillä oikeuslaitos on asiantun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

tevämpi ympäristöasioissa kuin meidän siihen vihkiytyneet lupaviranomaiset. Silloin meillä on jossakin jotakin puutetta, joka perustaltaan pitäisi pystyä kehittämään sellaiseksi, että me voimme yhteiskunnassa luottaa siihen, että lupaviranomainen on tehnyt täydellä harkinnalla ja osaamisella lupapäätöksen, jos se tarkoittaa sitä, että oikeus lähtee arvioimaan luontoarvoja, koska ei voi luottaa siihen ja näkee, että lupaviranomainen on toiminut, voisiko sanoa, luontoarvoja väheksyen. On tärkeätä, että meidän lupaviranomainen ehdottomasti työtä tehdessään arvioi luonnon tilaa ja luonnon kestävyä ja sen perusteella antaa teollisuuslaitokselle toimintaluvan.

Nyt on harras toive, että tämä lakiesitys tarkoittaa sitä, että vuoropuhelu entisestään tiivistyy, mikä on erittäin hyvää, jotta ei olla siinä tilanteessa, että toinen viranomainen valittaa toisen viranomaisen päätöksestä. Siltä polulta olemme onneksi jo ottaneet askeleita, että näin ei enää jatkossa tapahtuisi, mutta tämä on se iso kuva, joka pitää ehdottomasti tehdä. Meillä menee uskottavuus lupaviranomaisiin ja tähän meidän järjestelmään, jos meillä on jatkuvia valituksia. Valitukset ovat oikeutettuja, niin kuin oikeusvaltioon kuuluu, että valituslupa on, ja siellä Satakunnassa nimenomaan ne tahot, jotka katsovat, että se tehdaslaitos vaikuttaa heidän ympäristöönsä haitallisesti, ovat sen valituksen tehneet. Ei ole tarvinnut allekirjoittajia hakea Helsingistä, niin kuin esimerkiksi karhunpyynnin osalta ei ollut yhtään paikkakuntalaisia kirjoittamassa valitusta: kun sanottiin, että tulee uhka sille, että heitä sitten kohdellaan huonosti, niin haettiin valituskirjelmään nimiä jostakin muualta. Satakunnassa tehtiin, niin kuin se kuuluu. Siellä tahot, jotka katsoivat, että valitus on aiheellinen ja pitää tehdä, sen näin muotoin tekivätkin.

Mutta, arvoisa ministeri, toivon todellakin, kun nyt meillä on aika paljon tälle sektorille olevaa lainsäädäntöä tulossa, että me aidosti voimme katsoa sitä, ettemme ole kamppailemassa meidän vihreää siirtymää. Kuten edustaja Autto puheenvuorossaan sanoi, me emme ole suosiollisessa valokeilassa näissä vihreän siirtymän hankkeissa.

Itse haluan tässä nyt sanoa, mitä minulle tarkoittaa vihreä siirtymä: että me voimme luoda tähän maahan sellaista työllisyyttä, joka on muutakin kuin tehtaan suorittama ympäristöinvestointi, joka tarkoittaa vihreää siirtymää. Haluan, että tämä vihreä siirtymä tarkoittaa sitä, että synnyttämme tässä maassa referenssien kautta vientituotteen, jotta vihreä siirtymä todellakin pitkällä aikavälillä on meille hyödyksi. Yhden tehtaan ympäristöinvestoinnit tuovat osaltaan ulkomaalaisia komennustyöntekijöitä meille tänne hetkeksi ja työllisyys paranee varmasti myös suomalaisten työntekijöiden osalta, mutta vihreän siirtymän pitää olla juuri sitä, että me teemme täällä sellaisia investointeja, jotka turvaavat meidän hyvinvointia jatkossa: työpaikkojen syntymisen tänne niin, että me tuotetaan täällä meidän teknologialla muualle maailmaan sellaista ympäristöteknologiaa, joka on kysyttyä. Meillä on sitä osaamista, nyt meidän pitää vain se hyödyntää. Mutta täytyy arvostaa hallituksen toimia ja ministeriä, että olemme nyt keskustelemassa näistä tärkeistä asioista. — Kiitos. [Jukka Gustafsson: Hyvä puheenvuoro! — Markku Eestilä: Erinomainen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

14.41 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! On helppoa kannattaa edustaja Myllykosken puheenvuoroa lähestulkoon kokonaisuudessaan, mutta itse ajattelin nyt kuitenkin palata lyhyesti tähän hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta, ja palaan sitten kenties myöhemmin iltapäivällä vihreään siirtymään hallituksen esityksen 128 kohdalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

Tosissaan tämän ympäristönsuojelulakimuutoksen, joka on pieni, tärkeä muutos — yksittäinen muutos muiden joukossa — on tarkoitus tulla vuoden alusta voimaan, ja ehdotuksen tavoitteena on parantaa aluehallintovirastojen ja ely-keskusten välistä yhteistyötä sääntämällä tästä nimenomaisesti ympäristönsuojelulaissa erikseen.

Lisäksi toimintatapa, jossa ely-keskukset ja aluehallintovirastot voivat keskustella lupa-asiasta asian käsittelyn eri vaiheissa, voisi vakiintua käytännöksi, kun tästä säädetään ympäristönsuojelulaissa. Toki, niin kuin edustaja Elokin, ajattelen itse niin, että kyse on käytännöstä, jonka luulisi olevan itsestäänselvyys, kun me mietitään meidän kansalaisia ja heitä, jotka näitä lupia odottavat tuskissaan, koska useasti myös niissä on viivästymisiä.

Toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta yhtenevät toimintatavat eri puolilla Suomea edistäisivät viranomaistoiminnan laadukkuutta, yhdenmukaisuutta sekä parantaisivat tietysti myös menettelyn ennakoitavuutta.

Eli tämän lain tarkoituksena käytännön toiminnan kannalta on mielestäni taklata niitä yhteydenottoja, joita meistä varmasti useampi saa ja joita myös edustaja Myllykoski omassa puheenvuorossansa kuvasi ja sivusi, elikkä yleensä ne koskevat päällekkäisiä tietopyyntöjä ja haasteita, jotka liittyvät hakijoiden tasapuoliseen kohteluun — se on yksi, joka useasti puhuttaa yhteydenotoissa —, ja tietysti sitten se, mistä itekin jo mainitsin ja mihin viittasin, elikkä nämä asioiden ja lupien kohtuuttomat viivästykset. Elikkä näitä nyt lyhykäisyydessään yritämme tällä hallituksen esityksellä taklata pois päiväjärjestyksestä, ja siinänsä tämä pieni esitys on tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

14.43 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Kylläpä oli erinomaiset puheenvuorot täällä edustaja Auttolla ja edustaja Myllykoskella. Niitä oli ilo kuunnella, koska tämän täysistunnon tarkoitus käsittääkseni on se, että täällä nostetaan esille niitä ongelmia, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa on. Kyllä itekin kannatan tätä hallituksen esitystä.

Kuten ministeri totesi, niin täällä on 17 viranomaista eli 4 avia ja 13 elyä, jotka sitten itsenäisesti toimivat. Kun me nyt lailla asetuksen sijaan pakotetaan ikään kuin nämä yhteistyöhön, niin sehän on sinänsä jo askel oikeaan suuntaan. Mutta kaksi kysymystä:

Jos ajatellaan tätä käytännön yrityselämää ja näitä lupia, niin ministeri voisi kommentoida esimerkiksi sitä, mikä on ministeriön rooli ylimmäisenä ikään kuin johtajaorganisaationa määritellä, millä tavalla avit ja elyt sitten suhtautuvat näihin lupiin, ja mikä on se linja. Onko se keskikova vai onko se löysä vai onko se tiukka suhteessa ympäristönormeihin? Minulle ainakin jää epäselväksi, mikä on ministeriön eli ministerin rooli. Kyllähän joku ohjaus täytyy valtakunnassa olla: jos kaikki toimii itsenäisesti, niin kovin on erikoinen kansanvalta sen jälkeen, jos niihin ei voi puuttua.

Toinen kysymys tietenkin on nämä hallinto-oikeudet ja viime kädessä korkein hallinto-oikeus, joka määrittelee nämä lupakysymykset, ja sitten kenties asiantuntijoitien näkemykset asetetaan oikeudelliseen ympäristöpunnintaan, että ovatko ne ympäristölle merkittävisi määrin vaarallisia vai eivät, ja ne voivat poiketa luvanantajan näkökulmasta, niin kuin on jo monta kertaa tapahtunut.

Kyse ei suinkaan omalla puheenvuorollani ole siitä, että pitäisi moittaa näitä hallinto-oikeuksia tai korkeinta hallinto-oikeutta, mutta pakkohan kansanedustajien on välillä sekin uskaltaa ja rohjeta tehdä, sillä liian paljon tulee niitä tapauksia, joihin edustaja Myllykoski täällä viittasi, tähän karhunmetsästykseen. Jos siellä jo tämä Luonnonuojeluliitto Tapio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

lan johtaja tunnustaa, että paikalliset allekirjoittajat eivät uskalla sitä tehdä, vaan jonkun muun on pitänyt allekirjoittaa valitus, ja metsästyslain 90 § sanoo, että valittajan pitää olla paikallinen yhteisö, niin kyllähän tässä pakko on jo kansanedustajana ruveta kysymään, mikä on sitten hallinto-oikeuden menettelyn oikeutus, koska nyt metsästäjät hävisivät ja paikallinen yhteisö ei ollut valittajana, jos nämä lehtitiedot pitävät paikkansa.

Ja edelleen, mihin täällä edustaja viittasi, eli tämä BASF-yhtiön korkeimman hallinto-oikeuden kumoama ympäristölupa. Käsittääkseni ovat jo rakennuksetkin lähteneet vauhtiin siellä ja tehdas olisi ikään kuin valmiina. Kun olin tuossa kesällä EK:n järjestämässä tilaisuudessa, jossa tätä oikeusvaltioiden ja lupien vuosia ja vuosia kestänyttä ongelmaa pohdittiin rakentavasti, niin BASF-yhtiön toimitusjohtaja kysyi korkeimman hallinto-oikeuden presidentiltä... [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Jatkan täältä pöntöstä. — Tämä oli mielenkiintoinen tilaisuus, julkinen tilaisuus, ja tämä BASF-yhtiön toimitusjohtaja sitten kysyi korkeimman hallinto-oikeuden presidentiltä hyvin rakentavasti, että olisiko mahdollista, että me yhdessä jollakin tavalla vähän etukäteen voisimme koeponnistaa, mitä meiltä vaaditaan, mitä me osaisimme ottaa huomioon, ettei tule tällaisia turhia investointeja ja valtava määrä rahaa mene hukkaan. Itsekin kuuntelin tarkkaan korkeimman hallinto-oikeuden presidentin puheenvuoron, ja hän sanoi, että se ei ole mahdollista, korkein hallinto-oikeus ei neuvottele.

Minä ymmärrän, että oikeuden tehtävä ei ole neuvotella asianomaisten kanssa. Mutta kuitenkin näkisin näin, että jollakin tavalla sitä yhteistä linjaa pitää muodostaa ely-keskusten, avien, ympäristöministeriön — tässä tapauksessa ympäristöministeriön — ja oikeusjärjestelmän kanssa. Ministeri oli kyllä samassa tilaisuudessa. Silloin kun me puhutaan oikeusvaltion olemuksesta ja periaatteesta ja vallan kolmijako-opista, niin kyllä minun mielestäni on ehkä oikeutettua, että korkein hallinto-oikeus olisi tässä keskustelussa jollakin tavalla rakentavasti mukana. Meidän on aika vaikea kansanedustajina enää sulattaa sitä, että meillä on liian paljon näitä asioita, jotka menevät pitkälle ja oikeusjärjestelmä ikään kuin on se viimekätinen tulkitsija, joka sitten kansanvallan puolesta ehkä määrittelee sen lopullisen ratkaisun. Sen toki myönnän ja ymmärrän, että näin pitää olla, mutta jonkunmoisen vuoropuhelu tästä oikeusvaltion olemuksesta on ehkä paikallaan. Meillä on liian paljon näitä asioita, joiden periaatteessa pitäisi kuulua kansanvallan eli demokratian ratkaistavaksi joko paikallisella tasolla tai kansallisella tasolla, mutta ne valuvat enemmän tai vähemmän hallinto-oikeuksien tai korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Kaikki nämä tapaukset eivät kyllä tyydytä kansalaisia, jotka viime kädessä maksavat koko tämä järjestelmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että tässä vaiheessa varattu aika näyttää täyttyvän, mutta annan vielä edustaja Elolle puheenvuoron ja sen jälkeen ministerille.

14.49 **Tiina Elo vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hätkähdin siitä, kun luulin, että kaksi minuuttia voi puhua paikaltaan, ja jäi yksi asia sanomatta, eli olisin vain halunnut vielä kannattaa tätä ministeri Ohisaloon esiin nostamaa yhtä keskitettyä ympäristölupaviranomaista.

Nyt me ollaan tekemässä tällaista pientä muutosta, mutta on tärkeää jatkaa tämän järjestelmän kehittämistä, ja siinä ympäristöministeriöllä on tietysti keskeinen rooli. Vihreätkin ovat pitäneet esillä tätä valtakunnallista Luova-virastoa ja sen perustamista, koska näin sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

osaamista voitaisiin keskittää ja toisaalta sitten sujuvasti myös hyödyntää ja vältettäisiin sitä riskiä, että tulkitaan näitä päätöksiä eri tavalla. Tätä tosiaan kannattaa viedä eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Ohisalo, kolme minuuttia.

14.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvistä näkemyksistä, keskustelusta.

Varmasti monille on käynyt julkisesta keskustelusta ja tutkimuksista selväksi se, että vihreään siirtymään sitoutuu ihan valtavan suuri potentiaali vaikkapa suomalaiselle vientiteollisuudelle, ja on tietysti suomalaisten yritysten etu, että lupaprosessit ovat mahdollisimman laadukkaita ja mahdollisimman joutavia. Tässä esitettiin esimerkkinä tämä Harjavallan tilanne, ja tiedän sen itse hyvin, kun olen paikalla vierailut ja keskustellut useaan otteeseen yrityksen edustajien kanssa, ja kukaan meistä ei toivo sellaisia tilanteita. Me toivomme, että luvitusprosessi on alkuvaiheesta lähtien niin laadukas, että emme päädy tällaisiin oikeustuomioistuinin prosesseihin myöhemmässä vaiheessa. Tämä on valitettava tilanne, jossa toivottavasti meidän tekemämme lainsäädäntö myös helpottaa niitä tilanteita sitten tuomioistuinten näkökulmasta — meidän vastuullammehan lopulta on säätää sellaista lainsäädäntöä, joka on niin yksiselitteisen selkeää, että tulkinnan määrä sitten siinä vähenee.

Kun tässä edustaja Eestilä kysyi, kuka sitten tulkitsee ja kenellä on vastuu, niin kyllä se vastuu on täällä meillä lainsäätäjillä. Käytännössä avit ovat kuitenkin itsenäisiä luvittavia viranomaisia, jotka sitten soveltavat meidän täällä tekemiämme lakeja. No, luvittajat siinä missä oikeustuomioistuimetkin ovat todella itsenäisiä viranomaisia, ja tämä itsenäisyys on, kuten edustajakin puheessaan mainitsee... Varmasti yhdessä jaamme ajatuksen siitä, että tämä vallan toimijako ja vastuiden jako on tietysti keskeinen perusta oikeusvaltiossa, ja siinä juurikin peräänkuulutan sitä, että me kykenemme tekemään niin yksiselitteisen selkeää lainsäädäntöä, että se aidosti auttaa kaikkia toimijoita eri tasoilla.

Tässä hyvin nostettiin esille se, että ympäristöhallinto on erittäin pirstaleista, ja sen toin myös omassa puheessani esille. Mielestäni tulevan hallituskauden yksi keskeinen kysymys tällä sektorilla on se, että viedään eteenpäin vaikkapa tämänkaltaista, Luova-viraston kaltaista mallia, jossa yhä useampi asia hoituisi yhden viranomaisen luukulla — ikään kuin yhden luukun periaatetta kohtihan meidän pitäisi mennä tässäkin kokonaisuudessa, ja uskon, että tästä varmasti voisi löytyä puolueiden välillä paljon yhteisiä näkemyksiä, oli kyse oppositio- tai hallituspuolueista. Tässä on paljon yhteistä saavutettavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.52.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.58.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Edustaja Kettunen.

16.58 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies, kiitoksia! Hieman jo hämmennyin. Meinasin jo unohtaa, että olen ottanut tähän puheenvuoron.

Aikaisemmin käytiin hyvää keskustelua — nimittäin nyt käydään keskustelua vielä ainakin tämän puheenvuoron verran, ellei enempää puheenvuoroja oteta — tästä lainsäädäntöuudistuksesta, millä pyritään sujuvoittamaan lupamenettelyjä ja parantamaan päätösten hyväksyttävyyttä tehostamalla viranomaisen ja hakijan kommunikaatiota sekä antamalla muille tahoille tietoa hankkeesta. Elikkä nyt olisi tarkoitus, että ely-keskukset ja aluehallintoviranomaiset löytäisivät entistä sujuvamman yhteistyön sen suhteen, että lupaprosesseja pystytään sujuvoittamaan.

Täällä käytettiin todella hyviä puheenvuoroja, mutta halusin ottaa vielä puheenvuoron sen vuoksi, kun ministeri Ohisalo esitti tämmöisen ajatuksen ilmoille, että nyt kuulostaa olevan tämmöinen pirstaloitunut viranomaistoiminta tässä maassa, elikkä on useita ely-keskuksia ja aluehallintoviranomaisia, ja ministeri esittikin, että olisiko jatkossa tulevaisuudessa yksi valtakunnallinen yhteinen viranomainen, joka hoitaisi näitten viranomaistahojen toiminnan. Halusin ottaa puheenvuoron ja kommentoida ainakin näin kainuulaisena kansanedustajana, että kun nytten valtaa ollaan hajautettu tässä maassa näitten sote-alueitten osalta, niin kyllä minä näen sen päinvastoin, että tulevaisuudessa myös näille alueille tulisi lisää valtaa ely-keskusten ja aluehallintoviranomaistenkin suunnalta niin, että tulevaisuudessa nämä kyseiset viranomaistahot olisivat sitten siellä aluehallinnon suunnalla, koska koen ja näen niin, että siellä alueilla on paras tuntemus hoitaa näitä asioita, kunhan vain lainsäädäntö on asianmukaisella tasolla.

Tämän, arvoisa puhemies, halusin vielä tuoda tähän keskusteluun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hienoa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.